

HUKUK MESLEKLERİNE GİRİŞ SINAVI

HMGS

CEZA HUKUKU

KONU ANLATIMLI

Video derslere ve kitabın baskı tarihinden sonraki güncellemelere için QR kodu okutunuz.

PEGEM AKADEMİ

CEZA HUKUKU KONU ANLATIMLI HUKUK MESLEKLERİNE GİRİŞ SINAVI

Komisyon

ISBN 978-625-6652-24-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

2. Baskı: 2025, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Meslek Adayımız;

24 Ekim 2019 tarihinde yürürlüğe giren 7188 sayılı Kanun ile “Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı” getirilmiş ve ilk sınav uygulamasının 2024 yılında yapılmasına karar verilmiştir. Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'na 24/10/2019 tarihinden sonra hukuk fakültelerine kayıt yaptırmış kişiler, avukatlık ve noterlik stajlarına başlayabilmek için katılmak zorundadır.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'na, Türkiye'de ki bir hukuk fakültesinden mezun olanlar ile yabancı bir ülkede hukuk fakültesinden mezun olup denklik alanlar girme hakkına sahiptir. Sınava giren adaylara çoktan seçmeli 120 soru sorulacaktır.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı Avukatlık-Noterlik-Hâkimlik ve Savcılık Konu Anlatımlı yayınıımız, PEGEM Akademi Yayıncılık tarafından; alanında uzman, sınav deneyimine sahip avukat ve akademisyen yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Geniş bir literatür taraması yapılmış, hukuk fakültelerindeki ders içerikleri taranmış ve sınavda çıkabilecek konular üzerine yoğunlaşarak hazırlanmıştır.

Yayınlarmızın sınavlarınızda başarı getirmesi dileklerimizle.

PEGEM Akademi Yayıncılık

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....iii

I. KISIM: CEZA GENEL HUKUKU

1. BÖLÜM

CEZA HUKUKUNA GİRİŞ, TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. Ceza Hukukunun Tanımı, Amacı ve Kapsamı	3
Suç ile Haksız Fiil Ayrımı.....	5
Suç ile Disiplin Suçu Ayrımı.....	6
Suç ile Kabahatler Ayrımı	6
2. Ceza Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	7
Kanunilik İlkesi	8
Cezada Adalet (Orantılılık) İlkesi	10
Eşitlik İlkesi (Ayrımcılık Yasağı)	11
Kanunun Bağlayıcılığı İlkesi	11
Özel Yasalarla İlişki	11
Kusursuz Ceza Olmaz İlkesi	11
Cezaların Şahsiliği İlkesi	12
İnsancılık İlkesi.....	12
İkincilik İlkesi.....	12
3. Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması	13
4. Ceza Hukuku Kurallarının Kişi Bakımından Uygulanması.....	15
5. Ceza Hukuku Kurallarının Yer Bakımından Uygulanması	16
a. Mülklik (Ülkesellik) İlkesi	16
b. Şahsilik (Kişilik/faile göre şahsilik) İlkesi.....	17
c. Koruma İlkesi (Mağdura göre kişilik/şahsilik ilkesi).....	18
d. İkame Yargı İlkesi.....	19
e. Evrensellik İlkesi.....	19
f. Yer Bakımından Uygulamada Tamamlayıcı Kurallar	20
6. Suçluların İadesi	21
Çıkmış Sorular	26
Çözümlü Sorular	34
Cevaplı Sorular	41

2. BÖLÜM

SUÇUN UNSURLARI

1. Tipiklik (Kanunilik) Unsuru.....	46
2. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	47
3. Suçun Maddi Unsurları	48
a. Fail (aktif süje)	48
b. Mağdur (pasif süje)	49
c. Suçun konusu.....	49
d. Fiil (Davranış/Hareket) unsuru	50
4. Suçun Manevi Unsurları.....	61
a. Kast	61
b. Taksir	67
c. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar	71
Çıkmış Sorular	73
Çözümlü Sorular	80
Cevaplı Sorular	85

3. BÖLÜM

CEZAİ SORUMLULUĞU ORTADAN KALDIRAN VEYA AZALTAN NEDENLER

1. Hukuka Uygunluk Nedenleri	91
a. Kanun Hükmünü Yerine Getirme	93
b. Amirin Emrini Yerine Getirme	94
c. Meşru Savunma	94
d. Hakkın Kullanılması.....	97
e. İlgilinin Rızası.....	97
2. Kusurluluğu ve Cezalandırılmayı Etkileyen Nedenler	99
a. Zorunluluk Hâli.....	100
b. Cebir ve Şiddet, Korkutma ve Tehdit	102
c. Haksız Tahrik.....	104
d. Hata	107
e. Yaş Küçüklüğü	113
f. Akıl Hastalığı.....	114
g. Sağır ve Dilsizlik.....	115

h. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma	115
1. Hukuka Aykırı Bağlayıcı Emir	116
Çıkış Sorular	117
Çözümlü Sorular	126
Cevaplı Sorular	132

4. BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1. Suça Teşebbüs	135
2. Suça İştirak	142
3. Suçların İçtimaı	152
a. Bileşik Suç (Mürekkep suç)	155
b. Zincirleme Suç (Müteselsil suç)	156
c. Fikri İçtima	159
Çıkış Sorular	161
Çözümlü Sorular	168
Cevaplı Sorular	175

5. BÖLÜM

YAPTIRIMLAR VE SON HÜKÜMLER

1. Ceza Hukukunda Yaptırımlar	179
a. Cezalar	180
b. Güvenlik Tedbirleri	190
2. Dava ve Cezayı Düşüren Nedenler	198
a. Sanığın veya Hükümlünün Ölümü	198
b. Af	199
c. Zaman Aşımı	200
d. Şikâyet	204
e. Ön Ödeme	205
f. Uzlaşma	207
Çıkış Sorular	210
Çözümlü Sorular	219
Cevaplı Sorular	225

II. KISIM: CEZA MUHALEMESİ HUKUKU

6. BÖLÜM

CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNA GİRİŞ, TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. Ceza Muhakemesi Hukukunun Tanımı, Amacı ve Kapsamı	231
2. Ceza Muhakemesi Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	234
a. Ceza muhakemesinin kamusalılığı ilkesi	234
b. Adil (dürüst) yargılanma hakkı.....	234
c. Davasız yargılama olmaz ilkesi.....	234
d. Çelişme/çatışma (Çelişmeli muhakeme) ilkesi	235
e. Silahlarda eşitlik ilkesi	235
f. Maddi gerçeğin araştırılması ilkesi.....	235
g. Delil serbestliği ilkesi.....	235
h. Vicdani delil sistemi	236
ı. Doğrudanlık (Vasıtasızlık) ilkesi	236
i. Sözlülük (yüz yüzelik) ilkesi	236
j. Şüpheden sanık yararlanır ilkesi (masumiyet karinesi)	236
k. Oranlılık ilkesi.....	236
l. Hukuk devleti ilkesi	237
3. Uygulama Alanı ve Kuralları	237
4. Ceza Muhakemesi Şartları (Muhakeme Engelleri).....	238
Çıkmış Sorular	243
Çözümlü Sorular	246
Cevaplı Sorular	251

7. BÖLÜM**GÖREV VE YETKİ KURALLARI İLE
CEZA MUHALEMESİ ÖZNELERİ**

1. Görev (Madde Bakımından Yetki) Kuralları	253
Görev Kurallarının Anlamı	256
2. Yetki (Yer Bakımından Yetki) Kuralları.....	257
Yetki Kurallarının Anlamı.....	260
3. Görev ve Yetki Kurallarına İstisna Teşkil Eden Durumlar	261
Yargılamanın (davanın) nakli	261
İstinabe	261
Bağlantı ve Birleştirme	262
Nisbi Muhakeme	263
4. Ceza Muhakemesi Özneleri.....	264
a. İddia Makamı.....	264
b. Savunma Makamı	271
c. Yargılama (Hüküm) Makamı.....	280
Çıkmış Sorular	286
Çözümlü Sorular	294
Cevaplı Sorular	302

8. BÖLÜM**KORUMA TEDBİRLERİ VE DELİL ELDE ETME YÖNTEMLERİ**

1. Koruma Tedbirleri.....	305
a. Yakalama ve Gözaltı.....	306
b. Tutuklama	312
c. Adli Kontrol	318
d. Zorla Getirme	321
e. Arama	322
f. El Koyma.....	325
g. İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması	334
h. Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi	338
1. Teknik Araçlarla İzleme	339
2. Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat.....	341
3. Delil Elde Etme Yöntemleri.....	345
a. Gözlem Altına Alma	345
b. Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması.....	346
c. Çocuğun Soy Bağının Araştırılması	349
d. Moleküler Genetik İncelemeler	349
e. Fizik Kimliğin Tespiti.....	350
f. Keşif	350
g. Yer Gösterme	351
h. Ölünün Kimliğinin Belirlenmesi, Ölü Muayenesi ve Otopsi.....	351
Çıkış Sorular	353
Çözümlü Sorular	362
Cevaplı Sorular	367

9. BÖLÜM

SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA EVRELERİNİN İŞLEYİŞİ

1. Soruşturma Evresi	369
Soruşturma Evresine Hâkim Olan Temel İlke ve Kurallar	369
Temel Soruşturma İşlemleri.....	371
2. Soruşturma Evresinin Sona Ermesi ve Kamu Davasının Açılması.....	374
a. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi.....	375
b. Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı	376
c. İddianamenin Düzenlenmesi, Kabulü veya İadesi.....	378
3. Kovuşturma Evresi	380
a. Duruşma Hazırlığı Evresi.....	380
b. Duruşma Evresi.....	382
4. Delillerin Ortaya Konması ve Değerlendirilmesi	388
a. Delilin Reddi ve Delil Yasakları.....	389
b. Tanıklık.....	390
c. Bilirkişi.....	397
d. Delillerin Tartışılması ve Değerlendirilmesinde Usul.....	400
5. Bazı Suçlara İlişkin Özel Muhakeme Usulü.....	400
a. Seri Muhakeme Usulü	401
b. Basit Yargılama	403
Çıkmış Sorular	406
Çözümlü Sorular	411
Cevaplı Sorular	417

10. BÖLÜM

HÜKÜM VE KANUN YOLLARI

1. Hüküm.....	420
2. Kanun Yolları	426
a. Olağan Kanun Yolları.....	429
b. Olağanüstü Kanun Yolları.....	441
Çıkmış Sorular	446
Çözümlü Sorular	452
Cevaplı Sorular	459
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	461

KISALTMALAR

ACK: 1632 Sayılı Askeri Ceza Kanunu

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AÖAY: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği

AYM: Anayasa Mahkemesi

BAM: Bölge Adliye Mahkemesi

BMGİFKTY: Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik

CD: Ceza Dairesi

CGİK: 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

CMK: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

ÇKK: 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

HSK: Hâkimler ve Savcılar Kurulu

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

PVSK: 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu

SİDAS: Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi

TCK: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

TK: 7201 Sayılı Tebligat Kanunu

TKK: 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu

TMK: 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

UCM: Uluslararası Ceza Mahkemesi

YCGK: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

YGİY: Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği

I. KISIM

CEZA GENEL HUKUKU

1. BÖLÜM

CEZA HUKUKUNA GİRİŞ TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. CEZA HUKUKUNUN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

İnsan, toplumsal bir varlıktır. Toplumsal yaşam, insanlar için bir tercih; hatta tercihin de ötesinde, varlıklarının devamı için bir zorunluluk olagelmıştır. Ancak toplumsal yaşam, bir **düzene** ihtiyaç duyar. Düzeni sağlamak için de **kurallara** ihtiyaç doğmuştur. Bu nedenle insanlar zaman içinde **hukuk kurallarını** yaratmışlar, devamında bu kuralların ihlal edilebilir olduklarını görerek, kuralları **yaptırımlar** (müeyyideler) ile desteklemişlerdir. İşte en basit ifadesi ile hukukun doğuş öyküsü, aynı zamanda bir hukuk normunun basit yapısı (**kural ve yaptırım**) bu şekilde özetlenebilir.

Bugün için toplumsal düzenin vazgeçilmezi olan hukuk kurallarının ihlali ne, genel olarak "**hukuka aykırılık**" denebilir. Eğer bir hukuka aykırılık nedeniyle toplumsal yaşama ve düzene yönelik ağır tehditler, zararlar ortaya çıkıyorsa; o zaman **suçtan** ve böylesi bir hukuka aykırılık karşısında caydırıcılığı en üst düzeyde sağlamak adına **cezadan** söz edebiliriz. Nitekim ceza hukukunun diğer hukuk dallarından en belirgin farkı, kuralın ihlali (yani suça) en ağır yaptırımların (yani cezanın) öngörülmesidir.

Ceza hukuku -ya da *suç ve yaptırım hukuku*-; **adına suç denilen hukuka aykırı eylemleri ve bu eylemlere karşılık uygulanacak yaptırımları** ele alan bir hukuk disiplindir. Ceza hukukunun temel amacı, belki diğer hukuk disiplinlerinden daha belirgin ve baskın bir biçimde, **toplumsal düzeni sağlamak ve korumaktır**. Bunun yanında, şüphesiz her hukuk dalında olduğu gibi ceza hukukunun da toplumu dönüştürmek, değiştirmek gibi işlevleri de bulunur. Bu açıdan siyaset bilimi ile yakın bir ilişki içinde bulunan ceza hukuku, çağlar boyu son derece rasyonel bir yönetim enstrümanı da olagelmıştır ve bu nedenle çoğu zaman, bir ülkedeki siyasi rejimin niteliğini de belirler ve bize gösterir.

2. BÖLÜM

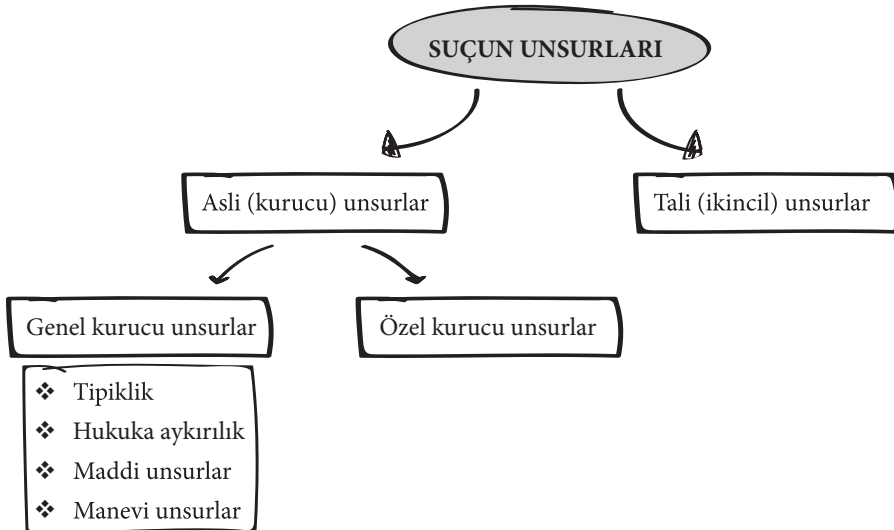
SUÇUN UNSURLARI

Ceza genel hukuku öğretisi, şu ana kadar yer verilen konuların devamında, çoğunlukla “suç teorisi” ve “yaptırım teorisi” şeklinde iki ana bölümde ele alınmaktadır. Biz de bu sistematığı izlemeyi ve suç teorisi kapsamında öncelikle **suçun unsurlarını** ele almayı tercih ediyoruz.

Suç, hukuk düzeni tarafından **ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış** ve böylelikle yasaklanmış olan **hukuka aykırı eylem** şeklinde tanımlanabilir.

Suç, onu unsurlarına ayırarak, yani **analitik yöntem** ile inceleyip tanıma, öğretide yaygın olarak kabul gören bir yaklaşımdır. Nitekim bir insan eyleminin suç olarak tanımlanabilmesi, bir başka ifade ile suçun varlığı için, öncelikle belirli unsurların gerçekleşmesi gerekir.

Bu kapsamda suçun unsurları, en başta “**asli (kurucu) unsurlar**” ve “**tali (ikincil) unsurlar**” olarak bir ayrıma tabi tutulabilir.

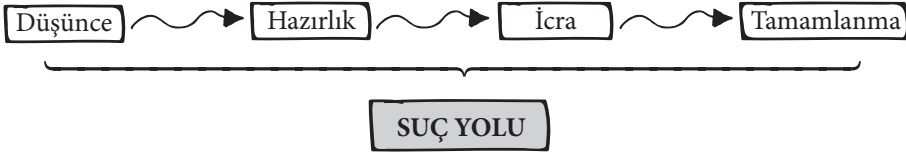

4. BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1. SUÇA TEŞEBBÜS

Suç, her zaman bir anda oluşup bitmez, tamamlanmaz. Çoğu zaman bir suç işlenirken “suç yolu” adı da verilen bir yolculuk tüketilir ve zorunlu olarak bazı aşamalardan geçilir. Bu kapsamda; “**düşünce ve karar alma**”, “**hazırlık hareketleri**”, “**icra**” ve “**tamamlanma**” aşamalarından söz edilebilir. Nitekim bir suç, öncelikle insanın (failin) zihninde, iç dünyasında kararlaştırılır ve oluşur. Devamında fail, suça yönelik hazırlık hareketlerini gerçekleştirir. Ardından suçun icrası yani suç eylemi gelir. Suçun icrası ile netice elde edilir ise, suç tamamlanmış olur. Bu konuda öğretilerde yapılan diğer bir ayrım ise; “**psikolojik (iç) evre**” ve “**maddi (dış) evre**” şeklinde dile getirilmektedir.

Yasamıza (Bkz. TCK m. 35/1) göre kişi, **işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise suça teşebbüs söz konusudur** ve fail, teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur. Hemen belirtmek gerekir ki burada, yasada yer alan tamamlanmış bir suçun kalıbı (netice) oluşmamasına rağmen, faile yine de ceza verilmektedir ve bu nedenle, teşebbüs düzenlemesinde **ceza sorumluluğunu genişleten bir durum** vardır.

Ancak suça teşebbüs, tamamlanmış suça göre **daha az bir ceza ile** cezalandırılmaktadır. Buna göre fail, meydana gelen **zarar veya tehlikenin ağırlığına göre**; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine 13 yıldan 20 yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine 9 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hâllerde verilecek ceza; 1/4'ten 3/4'e kadar indirilir (Bkz. TCK m. 35/2).

6. BÖLÜM

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNA GİRİŞ, TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNUN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

Ceza yargılamasına ilişkin **usul kurallarını düzenleyen** hukuk dalına “ceza muhakemesi hukuku” veya “ceza usul hukuku” denilmektedir. Ceza genel hukuku gibi bir **kamu hukuku dalı** olan ceza muhakemesi hukuku normatif anlamda asıl olarak **5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)** tarafından düzenlenmiştir. Anılan yasa, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenlemektedir (Bkz. CMK m. 1).

Ceza muhakemesinin **amacı; insan hakları ihlallerine yol açmadan, delilden sanığa giderek maddi gerçekliğe ulaşmaktır**. Ceza muhakemesi kuralları da bu süreçte, suç işlediği yolunda hakkında şüphe bulunan kişi ile devlet arasındaki ilişkiyi “**adil (dürüst) yargılanma**” esaslarına uygun biçimde düzenlemektedir. Daha açık bir ifade ile bir suç olayının aydınlatılması, suçu işleyen kişinin ve ona uygulanacak yaptırımların belirlenmesi, ceza muhakemesinin başlıca gündemidir.

Bu açıdan **suçun öğrenilmesi ile başlayan ve hükmün verilip kesinleşmesi ile sona eren** bir süreç ya da yolculuk, ceza muhakemesinde karşımıza çıkar. Devamında yani hükmün kesinleşmesinden sonra ise ceza infaz hukuku devreye girecektir.